

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Hallituksen esityksestä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta saada lausua rahoituslain muutoksesta.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo YO-sairaalisän osaltaan perustelluksi kattamaan rahoitusvajetta YO-sairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille, mutta ehdottaa toteutusmallia, jossa lisä rahoitetaan hyvinvointialueiden perusrahoituksen ulkopuolelta. Hyvinvointialueiden aloittava rahoitus vuodelle 2023 on jo lähtökohtaisesti alimittainen, eikä tilannetta tule edelleen heikentää kohdentamalla rahoitusta sen sisältä. Esitetyssä ratkaisussa YO-sairaalisä rahoitetaan palveluja heikentämällä.

Hallituksen esitystä soveltuvampi toteutusmalli muodostuisi esimerkiksi korottamalla valtion tutkimus- ja koulutuskorvauksia vastaamaan nykyisiä kustannuksia. Rahoituksen tason tulee olla lain taustatöissä esitetyllä tasolla (116 M€ vuoden 2022 tasossa).

On ilmeistä, että YO-sairaalan sisältävillä hyvinvointialueilla on esitetyllä tavalla 8,9 % korkeammat kustannukset, kun tarkastellaan vain erikoissairaanhoidon kustannuksia. Yliopistosairaaloiden perusrahoitus, asiakasmaksutulot, valtion tutkimus- ja koulutuskorvauksien tai tulevien YTA-alueiden sopimukseen perustuvia korvaukset eivät riitä kattamaan näitä kustannuksia. Erikoissairaanhoidon kustannusosuus hyvinvointialueen kokonaiskustannuksesta on kuitenkin vain osa hyvinvointialueen kokonaiskustannuksesta ja rahoitustarpeesta, jolloin rahoitustarvetta ei voida tarkastella ainoastaan YO-sairaaloiden ja lääketieteellisen koulutus- ja tutkimustehtävän näkökulmasta.

Samalla on lisäksi muistettava, että erikoissairaanhoidon hoidon porrastuksesta johtuen YO-sairaala-alueiden rahoitustuotoista merkittävä osuus tulee palvelumyynnistä muille hyvinvointialueille. Korkeammat tuotantokustannukset laskutetaan tässä yhteydessä. Hyvinvointialueiden keskinäisessä palvelumyynnissä noudatettava laskutusperuste tulee perustella siten, että se on riittävän läpinäkyvä eikä laskutus voi sisältää toistamiseen sitä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

kustannuserää, joka huomioidaan tulovirtana YO-sairaala-hyvinvointialueille. Korkeampia kustannuksia ei voida kattaa ensin YO-sairaalisillä ja toistamiseen laskutuksella niiltä hyvinvointialueilta, joita YO-sairaalisia on kertaalleen kerätty YO-sairaaloitten hyväksi.

Hallituksen esityksestä puuttuvat arviot YO-sairaaloitten erityistehtävien vaihtoehtoisista rahoitustavoista, jotka voisivat olla yleistä YO-sairaalisää kannustavampia, tehokkaampia ja kohdentuvampia (ks. Pitkälä, Nevala ja Uittamo 2022: raportti suosituksista valtion koulutuskorvausten kohdistumisesta). Muutettu rahoitusmalli parantaisi tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksen ohjaavuutta, kohdentumista ja kannustavuutta.

Kaikkien hyvinvointialueiden osalta toiminnan aloittavan rahoituksen taso ei ole realistisella tasolla nykyiseen palveluiden järjestämisveloitteeseen nähden. Hallituksen esitykseen sisältyvä ratkaisu rahoittaa YO-sairaalisia olemassa olevaa rahoitusta uudelleen kohdentamalla on lähtökohtaisesti epäonnistunut. Malli ei ratkaise yhdeksän YO-sairaala ylläpitävien hyvinvointialueiden rahoitusvajetta kuin osittain, mutta samalla esitetty malli heikentää oleellisesti muiden kahdentoista ei-YO-sairaala-alueen hyvinvointialueen selviytymismahdollisuuksia lakisääteisistä velvoitteistaan.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue muistuttaa, että myös muilla kuin YO-sairaala-alueiden hyvinvointialueilla on merkittävä vastuu koulutuksen toteuttamisesta sekä perustason koulutuksessa että osallistuessaan lääketieteellisen koulutuksen osatoteuttamiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusvastuu on siirtynyt yhä enemmän julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille, hyvinvointialueille. Koulutusvastuusta aiheutuva lisäkustannus ei koske ainoastaan YO-sairaaloita ja lääketieteellistä koulutusta kuten tässä lakiesityksessä asiaa on perusteltu.

Lisäksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kiinnittää huomiota tutkimuksen ja koulutuksen laajempaan kuin ainoastaan YO-sairaaloitten lääketieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen merkitykseen ja rahoitustarpeeseen. Koulutus ja tutkimus tulisi rahoituksellisesti tasavertaisesti huomioida myös muiden professioiden ja tieteenalojen sekä ammatillisen koulutuksen osalta.

YO-sairaala-hyvinvointialueiden lisärahoitustarve on perusteltu, mutta tätä ei voida toteuttaa muiden hyvinvointialueiden kustannuksella.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

Siirtymäkauden tasaus epäoikeudenmukainen kustannustehokkaille sote-alueille

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kiinnittää huomiota laajemmin rahoitusjärjestelmän epätarkoituksenmukaisuuteen. Järjestelmä ei ole kannustava eikä palkitse onnistumisesta. Järjestelmä ei huomioi oikeasuuntaisella tavalla hyvinvointialueiden keskinäisiä eroja lähtötilanteessa. Alueet, joiden kustannustehokkuutta on edellisvuosien omaehtoisen toiminnan kautta saatettu tasolle, jossa olemassa olevat kustannukset ovat merkittävästi alle tarvepohjaisen rahoitustason, menettävät uudistuksessa perusteetta rahoitustaan – jopa pysyvästi.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen sote-kustannusten pienentämiseksi ja kustannustehokkuuden lisäämiseksi. Integroidun sote-kuntayhtymän perustamisen syitä vuonna 2017 olivat maan korkeimmat sote-kustannukset, jotka ylittivät merkittävästi alueen jäsenkuntien taloudellisen kantokyvyn. Työtä on tehty määrätietoisesti ja ennakoivaa, osin kipeitä ratkaisuja edellyttäneitä ”sote-palvelustrategista ohjelmaa” noudattaen alueen tarvekioidut sote-kustannukset olivat vuoden 2021 tilinpäätöksessä maan edullisimmat (indeksiluku 86).

Hyvinvointialueen rahoituksessa tarvekioidut edulliset kustannukset johtavat merkittävään yli 20 M € suuruiseen negatiiviseen siirtymäkauden tasaukseen, josta jää pysyvät leikkaus tarveperusteiseen laskennalliseen rahoitukseen. Keski-Pohjanmaalla negatiivinen siirtymäkauden tasaus vie vuoden 2023 rahoituksessa 6.6 % alueen tarvepohjaisesta rahoituksesta.

Suomessa on 13 hyvinvointialuetta, joilla nykyiset sote-kustannukset ovat alhaisemmat kuin laskennallinen rahoitus on. Keski-Pohjanmaalla ero on merkittävä. Integroidun sote-kuntayhtymän toiminnan aikana maan kalleimpiin alueisiin kuuluva maakunta on noussut maan edullisimmaksi, kun kustannuksia mitataan tarvekioiduilla kustannuksilla. Samaan aikaan maakunnassa on toteutettu kuntien rahoituksella mm. asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen sekä palkkaharmonisointi.

Rahoitusjärjestelmä ei sisällä suoria elementtejä, joissa hyvinvointialueen kustannustehokkailta menoratkaisuilla olisi vaikutusta rahoitukseen. Ilmeisesti tarvekioituja sote-kustannuksia alueittain ei ministeriössä rahoituksen yhteydessä haluta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

seurata. - Vain tarve ratkaisee. Korkeita lähtökustannuksia ja suurta palvelutarvetta tuetaan rahoituksella eikä järjestelmä sisällä kustannustehokkuutta palkitsevaa elementtiä. Karkeasti voi sanoa, että jos palvelutarvetta on paljon ja tähän on käytetty paljon rahaa, siitä palkitaan.

Ministeriryhmä oli linjannut, että niille alueille, joilla nykyiset kustannukset ovat korkeat ja suuremmat kuin laskennallinen rahoitus, heidän siirtymäkauden positiivista tasausta parannetaan "kalliiden alueiden eduksi". Alueilla, joilla nykyiset kustannukset ovat edullisemmat kuin laskennallinen rahoitus, negatiivinen ja pysyvä siirtymäkauden tasaus säilyy nykyisellään. Keski-Pohjanmaan ei siis menetä lisää siirtymäkauden tasauksella, mutta ero kalliisiin alueisiin nähden kasvaa edelleen. Edullisten lähtökustannusten ja valmiiden säästöratkaisujen alueita rangaistaan suhteessa muihin entistäkin enemmän.

Esitetty menettely ei herätä luottamusta rahoitusjärjestelmää ja sen oikeudenmukaisuutta kohtaan.

On perusteltua kohdentaa rahoitus alueiden laskennallisen tarpeen mukaan. On epäoikeudenmukaista rangaista alueita, jotka jo lähtötilanteessa ovat tehneet palvelurakenteellisesti ja toiminnallisesti kipeitä ratkaisuja kustannusten alentamiseksi alueen, aiemmin kuntayhtymän jäsenkuntien, rahoituskestävyyden mukaiseksi. Vaadimme oikaisua tilanteeseen ja rahoitusjärjestelmän rakenteisiin myös oikeudenmukaisuutta. Ministerityöryhmän esitys siirtymäkauden tasauksen muutoksesta niin, että se entistäkin selkeämmin heikentää kustannustehokkaiden mutta palvelutarpeeltaan raskaiden alueiden rahoitusta suhteessa kalliiden sote-kustannusten alueisiin, on kohtuuton eikä sitä tule tässä muodossaan toteuttaa.

Kokkolassa 10.10.2022

Minna Korhonen-Västi

hyvinvointialuejohtaja